

KERESZTURY
DEZSŐ

*Helyünk
a világban*

KERESZTURY DEZSŐ

*Helyünk
a világban*

Győzőnek, a költőnek,
bár prózában, de mely
barátsággal:

Deventer, 1905
ss

SZ. PIRODALMI KÖNYVKIADÓ

BUDAPEST

May 10, 1890.

83.11.28.

Helyiünk a világban

Tízéves voltam, amikor kitört az első világháború, s elsüllyedt gyermekkorom Édenkertje. Ifjúságom, eszmélésem az összeomlás, a világ- s a magyar válságok katasztrófa-korában folyt le. Ezért nem hagy eszmélésem kezdete óta érintetlenül az e könyv címében jelzett kérdés. Passzív és aktív résztvevőként, eltávolodva a hazai mindennapoktól és felelős vezetőként részt vállalva azok alakításában: minden porcikámmal végigéltem, éreztem és gondolkodtam azt az iszonyatos megrázkódtatások közben végbement átalakulást, amelynek folyamán más haza állt az egykori helyére. Megfigyelőként, kutatóként, állampolgárként és bujdosóként szembe kellett néznem e kérdésekkel, közíróként tájékoztatnom kellett róluk az érdeklődőket, íróként, emberként állást kellett bennük foglalnom. Sokszor, igen különféle helyeken, helyzetekben, örvénylésben és szélárnyékban, reménnyel és szorongással teli időkben kellett foglalkoznom egyes részletekkel s az egész körvonalaival. Mindig igyekeztem a valóságról beszélni, s felelősséggel az elvek és igazság iránt. Természetes, hogy mondanivalóm árnyalatait színezte, a lényegyet azonban nem befolyásolta a hely, az alkalom, a lehetőség. Az alapkérdések a gyökeres változások idején is nagyrészt azonosak maradtak: a velük kapcsolatban létrejött, vagy egyenesen róluk szóló írásoknak van tehát – azon túl, hogy nemegyszer dokumentumok –

bizonyos aktualitásuk. Ezért is gondoltunk közrebocsátásukra, de ezért is található ott mindegyik végén keletkezésének dátuma. A magyar világ két tragikus összeomlását éltem át; azt is, ami előttük, közöttük és utánuk történt. Eközben egyre határozottabbá vált meggyőződése, hogy igaza van Kemény Zsigmondnak s nem egy, az ő nyomába lépő történetbölcselelnöknek: a végzet illúzióik csalétkével fogja meg s dönti romlásba a vigyázatlan népeket – tehát a magyart is. Amikor a második világháború után – amelyben végleg nem volt semmi értelmes keresnivalónk – a rommezőkön megint hozzáfogtunk az újjáépítéshez, a kérdés, hogy hol van vagy lesz helyünk a világban, újra égetően fontos lett. A helyzet egészének elemzésére nálam hivatottabbak vállalkoztak – főként Szekfű Gyula. Egy kiadónk kérésére azonban én is összegyűjtöttem egy kötetre valót idevágó írásaimból: így jelent meg 1946-ban Káldornál a *Helyiünk a világban* című kötet. Kevés példánya hamarosan elporladt az akkori nagy hullámverésben. Ezért, de azért is, mert ma is időszerűnek látszanak, annak a gyűjteménynek néhány darabját is fölvettem ennek a könyvnek fejezetei közé. Egyébként csak a cím azonos: a tárgy semmit sem veszített fontosságából. Az új kötetet azóta létrejött írásaim idevágó fontosabb szemelvényeiből válogattam össze.

© KERESZTURY DEZSŐ, 1984

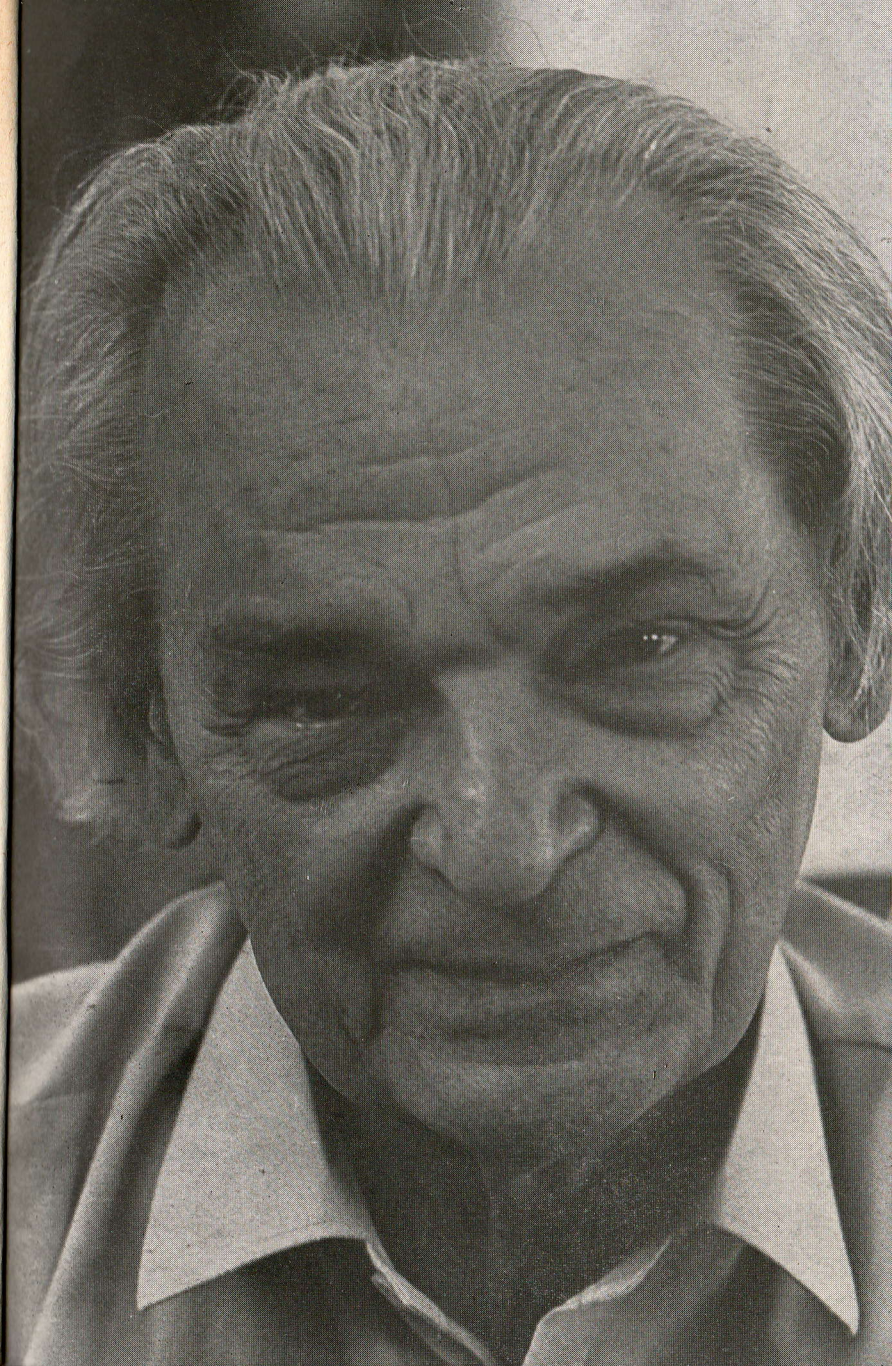
Heljének
a világban

ISBN 963 15 2752 2

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ
FELELŐS VEZETŐ ILLÉS ENDRE IGAZGATÓ
A KIADVÁNY A DÜRER NYOMDÁBAN KÉSZÜLT,
BÉKÉSCSABÁN, 1984-BEN

MUNKASZÁM 142

FELELŐS VEZETŐ HÁROMSZÉKI PÁL VEZÉRIGAZGATÓ
FELELŐS SZERKESZTŐ MÁTIS LÍVIA
KÉPSZERKESZTŐ OSZTERHUBER ETELKA
MŰSZAKI VEZETŐ GINÁCS LÁSZLÓ
A KÖNYVET DÉRI ERZSÉBET TERVEZTE
A SZERZŐ FÉNYKÉPÉT G. FÁBRI ZSUZSA KÉSZÍTETTE
MEGJELENT 21,87 (A/5) ÍV + 1 OLDAL KÉPMELLÉKLET
TERJEDELEMBEN, PLANTIN BETŰVEL
SZ 4055-1-8486

TARTALOM

ELŐSZÓ	5
------------------	---

Helyünk a világban

MAGYARORSZÁG MEGISMERÉSE	13
HELYÜNK A VILÁGBAN	35
KLASSZIKUS ÁLMOK	67
WEIMAR VAGY MAGYARORSZÁG?	106
MŰVELŐDÉSPOLITIKÁNK FELADATAI	111

Mi a magyar?

„MI A MAGYAR?” A NAGYVILÁGBAN	153
EGY MAGYARSÁGTUDOMÁNYI MŰHELYRŐL	158
MAGYARORSZÁG A NÉMET KÖZVÉLEMÉNYBEN	167
SZÁZADOK MAGYAR MESTERMŰVEI.	189
MÁRIA SIRALMÁRÓL	212
A BIBLIOTHECA CORVINIANA HAZAI DARABJAINAK KIÁLLÍTÁSA ELÉ	225
PANNONHALMA	235

Három magyar géniusz

EMLEKBESZÉD ÉS FOGADALOMTÉTEL 1945-BEN . . .	247
BARTÓK 1881-1945	252
MŰVÉSZ ÉS KÖZÖSSÉGE	270
EGY BEFEJEZETT ÉLETMŰ	288
EGRY JÓZSEFRE EMLÉKEZVE	306

Milyen lesz az ország?

ÚTKÖZBEN	361
ÁLMOS PORVÁROSBÓL IPAROSODÓ KÖZÉPVÁROS	372
MILYEN LESZ AZ ORSZÁG?	390
HAZA ÉS EMBERISÉG	397
GONDOLATOK AZ ANYANYELVI KONFERENCIA PÉCSI IRODALMI MŰSORÁHOZ	404
A SZÍVEKBEN MEGŐRZÖTT HAZA	412